

Krzysztof Nowiński

Prace Komisji ds. Informacji, Popularyzacji i Turystyki w Ochronie Zabytków Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych

Ochrona Zabytków 38/1 (148), 71-72

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

względu na dokładność, jak i nieniszczący charakter pomiarów — byłaby niezwykle cenna dla zastosowań praktycznych.

Referaty Zespołu Fizyki Budowli Politechniki Warszawskiej przedstawiły dotychczasowy dorobek Zespołu w zakresie osuszania budynków metodami elektroiniekcyjnymi, a także w zakresie metodyki pomiaru wilgotności murów, prezentując nowy miernik pomiarowy z rodziny mierników służących do pomiarów stałej dielektrycznej ośrodka. Ten dwuelektrodowy miernik pracujący „częstotliwościowo” w porównaniu ze stosowanym dotychczas miernikiem MTA ma być bardziej stabilny i dokładny, mniej wrażliwy na zasolenie muru. Autorzy nie podali jednak wyników prac laboratoryjnych dotyczących badań modelu miernika w zakresie pomiarów wilgotności. Wydaje się także, że w przeglądowym referacie dotyczącym elektroiniekcyjnej metody osuszania budynków zabrakło statystycznej oceny skuteczności tej metody.

Jedenastoletnie doświadczenia w rozpowszechnianiu metody elektroiniekcyjnej przez Zakład Fizyki Budowli Politechniki Warszawskiej upoważniałyby jednostkę do krytycznego zaprezentowania wyników długoletnich doświadczeń dotyczących np. zależności efektywności

też metody od stopnia zawilgocenia murów, składu wód powodujących zawilgocenie murów, stopnia zasolenia przegród, wieku murów, ich grubości itp. Daje się również odczuć, iż placówka zajmująca się od wielu lat problemami zabezpieczeń przeciwwilgotnościowych nie prezentuje wyników prac laboratoryjnych omawiających np. trwałość stosowanych środków hydrofobowych i korelacji tych badań z wynikami prób wdrożeniowych.

Podobne zastrzeżenia pod kątem metod elektroiniekcyjnych wysunęli w tezach swojego referatu przedstawiciele Oddziału Badań i Konserwacji PP PKZ, którzy zwrócili uwagę na konieczność indywidualnej oceny metod osuszania wprowadzanych do budynku zabytkowego (uwzględnienie np. grubości muru, konieczności zachowania warstw powierzchniowych itp.).

W żadnym z prezentowanych referatów dotyczących elektroosmotycznych (także elektroiniekcyjnych) metod osuszania — szczególnie w wynikach badań laboratoryjnych — nie zostały uwzględnione elektrochemiczne aspekty procesu osuszania. Elektroosmoza jest przede wszystkim procesem elektrochemicznym i ocena zjawisk elektrochemicznych na granicy faz elektroda-ciecz w materiale porowatym pozwolić może na kontrolę

i właściwe sterowanie efektywnością procesu elektroosmozy, a tym samym samego procesu osuszania muru. Prace takie rozpoczęte są w Oddziale Badań i Konserwacji PP PKZ, gdzie również prowadzone są badania nad nowymi środkami dla tworzenia przegród hydrofobowych (wyniki tych prac OBIK prezentował także na sympozjum).

Należy podkreślić, że cenna inicjatywa obu jednostek organizacyjnych sympozjum pozwoliła na zaprezentowanie i przedyskutowanie ważniejszych prac prowadzonych w kraju w dziedzinie osuszania budowli, a także zapoznanie się z wynikami badań i doświadczeń wdrożeniowych z dziedziny osuszania budynków zabytkowych prowadzonych w NRD. W ostatecznych wnioskach sympozjum zabrakło może podsumowania prezentowanych prac w aspekcie bezpośredniego ich wykorzystania dla potrzeb osuszania budynków zabytkowych, lecz cały publikowany materiał konferencji stanowić będzie cenną pozycję literaturową dla jednostek zajmujących się w kraju problematyką osuszania budowli (materiały opublikowane zostały w Wydawnictwie Politechniki Lubelskiej, seria 8, Nr 6, *Problemy zawilgocenia, pomiarów wilgotności i osuszania obiektów zabytkowych*, Lublin 1984 r.).

Andrzej Górecki

ORGANIZACJA I EKONOMIKA PRZEDSIĘBIORSTW KONSERWATORSKICH — SPOTKANIE KOMISJI GRUPY ROBOCZEJ KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH DS. KONSERWACJI ZABYTKÓW HISTORII, KULTURY I MUZEALIÓW

Po raz czwarty, tym razem w Polsce, spotkali się w dniach 4–8 września 1984 r. w Sopocie specjaliści z przedsiębiorstw konserwatorskich krajów socjalistycznych uczestniczący w pracach Komisji ds. Organizacji i Ekonomiki Przedsiębiorstw Konserwatorskich. Plan działań na lata 1984–1989 ustalony przez stronę polską — koordynatora prac Komisji X — zakłada rozpatrzenie problemów szczególnie ważnych dla krajów członkowskich Grupy Roboczej w zakresie ekonomiki; katalogi norm czasowych i wymiana informacji na temat praktycznego ich zastosowania stanowią jeden z najbardziej dyskusyjnych tematów. Obrady w Sopocie dotyczyły

zagadnienia podstaw normowania pracy, systemu wynagradzania i kształtowania cen w przedsiębiorstwach konserwatorskich. Z referatami i informacjami wystąpili przedstawiciele Ludowej Republiki Bułgarii (A. Paliczew i E. Sławczew), Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej (L. Czech, J. Faltyś, V. Hron i J. Kubinyi), Niemieckiej Republiki Demokratycznej (U. Isatzky i E. Siegfried), Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (N. Burowa, H. Metsa i W. Radczenko) oraz Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Z. Babicki, S. Bielawski, R. Chomicz, G. Fiutak, J. Jarzębowski, H. Lewandowski i M. Rejmanowski). Obradom przewodniczył ko-

ordynator Komisji X inż. Zdzisław Babicki, dyrektor gdańskiego Oddziału PP PKZ.

Ze względu na złożoność problematyki i potrzebę dokonania porównań istniejących i opracowywanych katalogów norm czasowych w przedsiębiorstwach konserwatorskich uczestnicy narady ustalili, że kolejne posiedzenie komisji, które odbędzie się w 1985 r. w Bułgarii, poświęcone będzie również tematyce normowania pracy.

Gdański Oddział PP PKZ umożliwił gościom zapoznanie się z pracami prowadzonymi przez PKZ na terenie Trójmiasta, Elbląga, Fromborka i Malborka.

Magdalena Gumkowska

PRACE KOMISJI DS. INFORMACJI, POPULARYZACJI I TURYSTYKI W OCHRONIE ZABYTKÓW GRUPY ROBOCZEJ KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH

W dniach 17–22 września 1984 r. odbyła się w Toruniu III Międzynarodowa Narada Komisji XI (Informacja, popularyzacja i turystyka w ochronie zabytków) Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów*. Udział w

naradzie wzięły delegacje: Ludowej Republiki Bułgarii, Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej i Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Działalność Komisji XI łączy się z tematami opracowywanymi przez pozostałe komisje. Pod tym kątem na naradzie ustalona została struktura organizacyjna komisji. Dzieli się ona na: I Podkomisję ds. Informacyjno-Popularyzatorskich z sekcjami — a) wydawniczą (wszystkie publikacje GR, bibliografie konserwatorskie, redagowanie „Biuletynu GR”), b) wystawienniczo-audiowizualną (informacja muzealna, wystawy, filmy); II Podkomisję ds. Turystyki (tury-

styka a zabytki i środowisko naturalne). Program narady obejmował następujące wystąpienia:

— red. K. Nowiński (koordynator Komisji XI, PRL), *Wprowadzenie do narady*;
— red. N. Naumowa, inż. N. Rajkowa (LRB), *Historia popularyzacji i przegląd wydawnictw w zakresie ochrony zabytków w LRB.*;

— dr. M. Lukaš (CSRS), *Wykaz wybranych wydawnictw z dziedziny ochrony zabytków w Czeskiej Republice Socjalistycznej za lata 1979–1984*;

— prof. dr J. Stankiewicz (PRL), *Problematyka konserwatorska w zwierciadle ważniejszych polskich periodyków*

* Zob. m.in. K. Nowiński, *V Międzynarodowa Narada Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów w Hawanie*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, 1984.

fachowych w XIX i XX w. w Polsce;
 – dr K. Hodas (CSRS), *Ewidencja bibliograficzna w CSRS z wnioskiem jej unifikacji dla Grupy Roboczej*;
 – mgr M. Gumkowska (PRL), *Bibliografia konserwatorska w aspekcie unifikacji dla potrzeb Grupy Roboczej*;
 – red. N. Naumowa, inż. N. Rajkowa (LRB), *Działalność informacyjnopopularyzatorska i krótka historia rozwoju muzeów w LRB*;
 – mgr M. Sołtysiak (PRL), *Działalność informacyjno-muzealna Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie*;
 – dr J. Netkova (CSRS), *Znaczenie zabytków z punktu widzenia turystyki w CSRS*;
 – inż. N. Rajkowa, red. N. Naumowa, (LRB), *Przystosowanie zabytków dla celów turystycznych w LRB*;
 – mgr J. Pilch (PRL), *Zagospodarowa-*

nie obiektów zabytkowych pod kątem turystyki w PRL.
 Ożywioną dyskusję wzbudziła sprawa ujednoczenia zapisu bibliografii konserwatorskiej dla potrzeb Grupy Roboczej, która publikuje ją od 1980 r. Wobec niemożności ujednoczenia norm zapisu bibliograficznego dla wszystkich krajów członkowskich GR, przyjęte zostały normy krajowe. Zunifikowany natomiast został zakres tematyczny bibliografii na podstawie propozycji strony polskiej. Drugą ważną sprawą dla działalności GR było ustalenie programu prac redakcyjnych przy wydawaniu „Biuletynu Grupy Roboczej”, którego pierwszy numer ukaże się w 1985 r. i będzie zawierał materiały z najważniejszych dotychczasowych dokonań GR. W przyjętym przez Komisję XI planie pracy na lata 1985–1990 do najciekawszych przedsięwzięć należy m.in.:

opracowanie i wydanie publikacji dotyczących informacji i popularyzacji zabytków w wydawnictwach, muzeach i turystyce krajów członkowskich oraz zorganizowanie wymiennych wystaw, m.in. o działalności Grupy Roboczej w latach 1978–1984 i o pracach archeologiczno-konserwatorskich Grupy Roboczej w Bałczuku.
 Po zakończeniu części oficjalnej zorganizowany został objazd na trasie: Toruń – Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń – Radzyń Chełmiński – Chełmno – Papowo Biskupie – Toruń; po obiektach zabytkowych oprowadzał dr Zbigniew Nawrocki z toruńskiego Oddziału PP PKZ. W drodze powrotnej do Warszawy goście obejrzeli rezerwat archeologiczny w Biskupinie oraz zabytki Mogilna i Strzelna.

Krzysztof Nowiński

OCHRONA OBIEKTÓW MUZEALNYCH – SYMPOZJUM KONSERWATORSKIE W WARSZAWIE

W dniach 2–4 października 1984 r. na Zamku Królewskim w Warszawie odbyło się sympozjum konserwatorskie pt. „Ochrona obiektów muzealnych”, zorganizowane przez Polski Komitet Narodowy ICOM, Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz dyrektora Zamku Królewskiego w Warszawie. W sympozjum uczestniczyło ok. 100 osób reprezentujących różne dziedziny działalności konserwatorskiej w kraju. Obecni byli również goście z zagranicy: Szwecji, Danii, ZSRR i NRD.

Obrady otworzył referat dr F. Midury, zastępcy dyrektora Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków pt.: *Rola konserwatora w Muzeum*. Autor zwrócił uwagę na przyspieszone starzenie się zabytków w obecnych warunkach, przy zwiększającym się stale zanieczyszczeniu atmosfery, oraz przedstawił dotychczasowe osiągnięcia konserwatorstwa polskiego. Pomimo rzeczywistych osiągnięć, z wielu pozostałych referatów przedstawiających zagadnienia konserwatorskie w muzealnictwie, przebiegał niepokój o dalsze losy zabytków pozostających w muzeach. Zbiory nasze eksponowane są w przeważającej większości w starych, nie modernizowanych budynkach, a przechowywane w zatłoczonych, niejednokrotnie zawilgoconych, nieposiadających klimatyzacji magazynach. Mu-

zea mają źle zorganizowane zaplecze warsztatowe, zaopatrzeniowe i transportowe lub nie posiadają go wcale. Przy tym stanie rzeczy muzealna służba konserwatorska jest nieliczna, pozbawiona podbudowy laboratoryjnej, a kłopoty jej są odsuwane na dalszy plan. Problemy te szeroko omówili w swoich referatach prof. J. Bursze – dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, mgr J. Prosnakowa – główny konserwator tego muzeum, mgr K. Bartel-Bochnak – główny konserwator Muzeum Narodowego w Krakowie, mgr M. Wodzińska i dr J. Kehl z Muzeum Narodowego w Warszawie. Z referatów gości na szczególną uwagę zasługują: I. Sandera, rektora Wyższej Szkoły Plastycznej w Dreźnie, *System kształcenia konserwatorów dzieł sztuki w NRD*; E. Fischer z Muzeum Historii Niemiec w Berlinie, *Specjalne zadania pracowni konserwatorskiej w wielodziałowym muzeum historycznym* i K. Jespersen z Danii, *Metoda suszenia – zamrażania w zastosowaniu do konserwacji drewna archeologicznego*. Pełny tekst referatów zostanie opublikowany przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Ostatniego dnia obrad zebrani zgłosili liczne postulaty, część z nich zostanie przekazana do Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Postulaty najważniejsze:

1. Umożliwienie jednej z bibliotek podległych Ministerstwu zakupu zagranicznych wydawnictw konserwatorskich, szczególnie materiałów wydawanych przez ICC i ICROM. Zaopatrzenie tej biblioteki w urządzenia do powielania materiałów.
2. Zorganizowanie laboratorium pracującego na potrzeby muzealnictwa. Bazą do powstania takiego laboratorium może być już pracująca i posiadająca odpowiedni personel i podstawowy sprzęt Pracownia Ekologii i Metod Konserwatorskich przy Muzeum Narodowym w Warszawie. Pracownia ta już obecnie prowadzi prace dla wielu muzeów.
3. Podniesienie rangi głównego konserwatora muzeum do rangi zastępcy dyrektora ds. konserwatorskich.
4. Opracowanie norm światła, wilgoci, temperatury i skażenia atmosfery dopuszczalnych w muzeach. Opracowanie norm transportu obiektów zabytkowych i instrukcji dotyczących przemieszczania obiektów.
5. Poprawienie możliwości zaopatrzenia w działach konserwatorskich muzeów. Zebrani żałowali, że w tak podstawowym momencie sympozjum, jak podsumowanie wyników obrad i opracowanie postulatów, zabrakło na sali przedstawicieli Ministerstwa.

Jerzy Kehl